

Regels de maat genomen

Auteur(s):

Bergeijk, P.A.G. van

*De auteur is werkzaam bij het ministerie van Economische Zaken.***Verschenen in:**

ESB, 82e jaargang, nr. 4096, pagina 194, 5 maart 1997

Rubriek:

Uit de vakliteratuur

Trefwoord(en):

uit, de, vakliteratuur, macro-economie

Macro-economen hebben de vraag naar de invloed van regulering op de macro-economie lange tijd links laten liggen. Ten onrechte, betoogt Brian Goff. Er is veel tijd gestoken in monetaire politiek en financieel overheidsbeleid, maar de opbrengst van deze intellectuele investering is gezien het gebrek aan consensus een vergeefse geweest. De stelling die in Goffs nieuwste boek op originele wijze wordt uitgewerkt, is dat economen zich beter hadden kunnen bezig houden met een zaak die er wel toe doet: regulering [1](#).

Goff begint met de theorie: hoe werken micro- en meso-economische rigiditeiten door in de macro-economie? Het meest heldere en directe aangrijpingspunt van regulering is de aanbodzijde. In de productie ondervindt men de gevolgen bijvoorbeeld doordat een bepaalde technologie wordt voorgeschreven of juist verboden, of omdat de productieomvang wordt beperkt. Daardoor kunnen schaalvoordelen niet worden geplukt, of wordt een stimulans tot innoveren geboden of juist ondergraven. Hierdoor kunnen productiviteit en winstgevendheid worden beïnvloed. Voor- zover regulering aan de vraagzijde aangrijpt, zijn de effecten veelal indirect. Voorbeelden zijn inkomenseffecten, een afnemende vraag door gereguleerde sectoren naar - niet gereguleerde - intermediaire goederen en diensten en wijzigingen in de preferenties onder invloed van langdurige niet-beschikbaarheid c.q. voorschrijving. Een belangrijk aspect van regulering is dat bedoeld of onbedoeld de verhoudingen tussen marktpartijen worden gewijzigd (bijvoorbeeld uit inkomenspolitieke overwegingen). Dit is niet alleen een derde aangrijpingspunt waarlangs regulering de economische prestaties kan beïnvloeden; het verklaart ook waarom we zoveel lobby-activiteiten kunnen waarnemen. Lobbies zijn in het algemeen onproductief, en de voor 'rent seeking' ingezette middelen vormen het vierde kanaal waarlangs regels en economie samenhangen. Langs ieder van deze vier kanalen kan regulering invloed op de macro-economie uitoefenen, bijvoorbeeld indien er intertemporele of geografische overloopeffecten naar andere markten zijn.

Vervolgens moet 'regulering' worden geoperationaliseerd en gemeten. Hiertoe bepaalt Goff een effectieve reguleringsindex (ERI). Deze index kan worden opgevat als het gemeenschappelijke element in een zestal variabelen die ieder een bepaalde dimensie van regulering weergeven: de fysieke omvang van de regelgeving (het aantal pagina's), het personeelsbestand in de belangrijkste regelgevende instanties, het aantal maatregelen van bestuur, het aantal civiele rechtzaken, het aantal advocaten per hoofd van de beroepsbevolking en het aantal ambtenaren op lokaal niveau (anders dan onderwijzers). De aldus voor de Verenigde Staten geschatte reguleringsmaatstaf vertoont over de naoorlogse periode een gestage stijging met het begin van de jaren tachtig en 1992 als typische uitbijters. Goffs ERI vertoont cyclische fluctuaties rond deze lange-termijntrend.

Een interessante vraag is nu hoe de aldus gemeten regulering de macro-economie beïnvloedt. Hiertoe stelt Goff, in lijn met zijn ongelooft dat economen consensus kunnen bereiken over het theoretisch 'juiste' model, een louter statistisch model op waarbij in tijdreeksen voor economische kernvariabelen (waaronder de ERI) een systematisch historisch patroon wordt geïdentificeerd met de methode van zelfregressie en voortschrijdend gemiddelde (ARMA). Deze methode behelst een onderzoek naar de statistische samenhang tussen tijdreeksen. Dit is een erg mechanistische aanpak die, zoals Goff zelf al aangeeft, voor verfijning en uitbreiding vatbaar is. Desondanks geven de resultaten toch een eerste inzicht in de mogelijke macro-economische invloed van regulering (zie [tabel 1](#)). Deze invloed is bepaald omvangrijk: sinds het begin van de jaren vijftig is de toenemende regulering geassocieerd met een productieuitval van bijna een procent per jaar; het werkgelegenheidsverlies komt over deze periode neer op 750.000 arbeidsjaren.

Tabel 1. Gemiddelde jaarlijkse invloed van verandering in regulering (VS 1950-1990)

Bnp	-0,9%
Werkloosheid	0,5%
Werkgelegenheid	-0,3%
Gem. productiviteit	-0,7%
Aandelenkoersen	-7,4%

Goffs vertrekpunt dat regulering zowel positieve als negatieve effecten kan hebben en dat de onderzoeksmethode in principe alle mogelijkheden van tevoren moet openlaten, is helaas niet consequent uitgewerkt omdat Goff meer de nadelen dan de voordelen van regulering benadrukt. Dit is mede een gevolg van de gebruikte definitie, die regulering uitzondert die geen aanleiding geeft tot

meningsverschillen (bijvoorbeeld regels die crimineel gedrag verbieden). Volgens Goff is dit geen probleem omdat het debat niet zozeer zou gaan over het bestaan van regulering, als wel om de hoeveelheid en de omvattendheid van regels en met name de veranderingen in de regels. De strafwetgeving is aan relatief weinig verandering onderhevig. Een deel van de niet bestudeerde regulering betreft echter eigendomsverhoudingen en hierdoor blijft toch een belangrijk gedeelte van het institutionele economische raamwerk buiten beeld.

Bij de door Goff ontwikkelde maatstaf kan men vraagtekens plaatsen omdat heel ongelijke grootheden tot een gemeenschappelijke noemer worden herleid. Het voorbeeld van het nieuwe Nederlandse mededingingsregime maakt duidelijk dat sommige in omvang beperkte veranderingen van de regels een wezenlijke invloed op het economische klimaat kunnen hebben. Goffs methode is dus niet boven twijfel verheven, maar zijn verkennende stappen vormen zeker een intellectuele uitdaging voor Nederlands onderzoek naar de effecten van deregulering

1 B. Goff, *Regulation and macroeconomic performance*, Kluwer Academic Publishers, 1996, ISBN 0-7923-9684-7.

Copyright © 1997 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)